Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Fælles tro – fælles mål

et liv i diakoniens tjeneste

Diakonissehuset
Sankt Lukas Stiftelsen
1900-2000

Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen
100-års jubilæum – maj 2000

Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen blev oprettet i år 1900 og arbejder inden for Den danske Folkekirke med omsorg for mennesker.

Diakonissehusets formål er:

at uddanne til diakoni i kirke og samfund
at udøve diakoni gennem omsorg for mennesker
at deltage i diakonale opgaver på kirkeligt grundlag
at deltage i løsning af andre humanitære opgaver
at yde støtte til forskning og uddannelse

Der arbejdes på grundlag af kirkens diakonale tradition bl.a. med

- Diakonissehus og kirke
- Hospice med omsorg og pleje af uhelbredeligt syge og døende
- Hospiceomsorg i eget hjem
- Aflastnings- og Rekreationsafdeling
- Uddannelse, retræter, kurser i diakoni, sjælesorg og hospicepleje
- Rådgivningstjeneste – tilbud om samtaler og terapi
- Ferie/kursussted på Refugium Smidstrup Strand ved Gilleleje
- Åbent mødested med café og aktivitetsgrupper
- Hjem for psykisk handicappede børn og unge
- Kombineret daginstitution
- Samarbejde omkring Sogne-Diakoniens kirke-faglige uddannelse
- Støtte til prostituerede (i samarbejde med KFUKs Sociale Arbejde)

Ud over egne aktiviteter huser Sankt Lukas Stiftelsen desuden forskellige behandlings- og plejeafdelinger, en række humanitære organisationer samt en lang række specialister, bl.a. læger.

Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsens ledelse: Formand, fhv. kirkeminister, konsulent A.O. Andersen
Forstanderinde, diakonisse Birte Norup
Forstander, pastor Lars Eyermann

Gaver og arv til Sankt Lukas Stiftelsen modtages med tak. Gaver er fradragsberettigede, arv er fritaget for arveafgift.

Fælles tro - fælles mål

et liv i diakoniens tjeneste

Festskrift i anledning af Sankt Lukas Stiftelsens
100-årsdag som Diakonissehus fra 1900 til 2000

Hjertelig tak til festskriftets mange skribenter,
som villigt og inspireret har lagt små brikker
til Diakonissehusets lange historie.

Samtidig en stor tak for gode gaver, doneret
i anledning af jubilæet samt til vore
øvrige aktiviteter.

Redaktion:
forstanderinde, søster Birte Norup
forstander, pastor Lars Eyermann
informationssekretær Ulla Hartelius

Idé, tekstredigering, layoutplan:
Ulla Hartelius

Fotos:
ud over navngivne fotografer stammer fotos bl.a.
fra husets venner og Diakonissehusets arkiv
Forsidefoto:
fotograf Rune Hansen
Tegninger:
arkitekt MAA Henry Voss

Grafisk produktion:
S.M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk

ISBN 87-987664-0-6

Udgivet i februar 2000 af
Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen
Bernstorffsvej 20, 2900 Hellerup

tlf. 3945 5200 fax 3945 5300
giro 100-1272
www.sanktlukas.dk
e-post: admin@sanktlukas.dk

Fælles tro – fælles mål

et liv i diakoniens tjeneste

„Først og fremmest er Sankt Lukas Stiftelsen
summen af utallige menneskers indsats,
tillid og vilje til at bære med på et arbejde,
hvor Gud lagde sin velsignelse til."

Søster Birte Norup 1999

Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen
1900-2000

Foto: Rigmor Mydtskov.

Forord af
Hendes Majestæt Dronning Ingrid

Igennem mange år har der bestået nære bånd imellem Kongehuset og Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Det er mig derfor en stor glæde som protektor at ønske huset tillykke med dette 100 års jubilæum.

At pleje og føle omsorg for medmennesket har stået i centrum for Stiftelsens arbejde og indsats samt været ledetråd igennem tiderne.

På flere områder har Diakonissehuset ydet en banebrydende indsats, markeret sig, samt været åben for nye initiativer, som blandt andet i 1992 førte til oprettelse af det første hospice i Danmark, Sankt Lukas Hospice. Et andet vigtigt område har fra begyndelsen været uddannelse af sygeplejersker samt Stiftelsens arbejde rundt omkring i landet.

Igennem sit årelange virke har huset formået at omstille og forny sig og følge med skiftende tiders behov.

Jeg ønsker, at Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen også i fremtiden må have styrke til og mulighed for at stå som et fornemt eksempel på omsorg for medmennesket.

Indhold

1 Oversigt
4 Forord af protektor Hendes Majestæt Dronning Ingrid
7 Nu takker alle Gud *af A.O.Andersen, formand for Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen*
8 Bygget af levende stene *af forstanderinde, søster Birte Norup*
10 TEMA: Forår
12 At leve for at være *af biskop Lise-Lotte Rebel*
14 Kaldet, Indvielsen og Sendelsen *af forstanderinde, søster Birte Norup*
17 Arbejdet før og nu *af forstanderinde, søster Birte Norup*
20 TEMA: Sommer
22 Tillykke – og tak *af kirkeminister Margrethe Vestager*
23 Den gode begyndelse *af lektor, cand.theol. Hans Raun Iversen*
24 Søstre og kusiner *af forstanderinde, søster Merete Pelle Poulsen*
27 Hjemsted i Gentofte *af borgmester Hans Toft*
28 TEMA: Refugium Smidstrup Strand
30 Hvorsomhelst i hele verden *af biskop Johannes Johansen*
31 Diakoni ad nye veje *af forstander, pastor Lars Eyermann*
34 Diakoni over alle grænser *af pastor Hans Jørgen Torkelund*
37 Semper tiro – semper major *af pastor Benny Birk Mortensen*
40 TEMA: Efterår
42 Et perspektivrigt samarbejde *af amtsborgmester Vibeke Storm Rasmussen*
44 Tanker om Hospice *af sygeplejerske Inger Hee*
48 Vidner til vore liv *af pastor Benny Birk Mortensen*
50 TEMA: Vinter
52 Forstander for Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen *af pastor Gunner Tøttrup*
55 Kvalitet og økonomi gennem 100 år *af administrator Ib Rasmussen*
57 Tanker om fremtiden *af forstander, pastor Lars Eyermann*
60 Jubilæumskonferencer år 2000

Nu takker alle Gud med hjerte, mund og hænder...

Af formand for Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsens bestyrelse, fhv. kirkeminister A.O. Andersen

Med denne indledende strofe fra nr. 11 i Den danske Salmebog kunne man fuldt dækkende beskrive de følelser, der bør fylde os her ved hundredeårsdagen.

Gennem et helt århundrede har Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen fået lov at være i tjeneste for den Gud, der selv tog en tjeners skikkelse på og gik ind under sin skabnings vilkår helt ind i den død, der er os alle vis.

Det er der grund til at takke for – med hjerte, mund og hænder!

Det har været bærende i hele husets liv fra den første begyndelse, at gøre både forkyndelsens og diakoniens tjeneste og gøre det af kærlighed, gøre det med hjertet som lægen og evangelisten Lukas, hvis navn Stiftelsen bærer.

Den 8. maj 1900 var der konstituerende møde i den første bestyrelse for „Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen". Stiftelsens navn og første vedtægter blev godkendt. Så kort kan anledningen til at udsende dette festskrift formuleres, men det er vel rimeligt at gå lidt dybere.

For hundrede år siden i Stiftelsens „fødesogn", Sankt Johannes på Nørrebro, var opgaverne overvældende. Som stifteren den gang så behovet for at gå nye veje for at kalde andre til tjeneste, sådan har huset, og det betyder først og fremmest søstrene, siden været lydhøre over for nye kald til ny tjeneste. I nyeste tid er det mest synlige vel oprettelsen af Danmarks første hospice; men også på andre områder, der medfører knap så megen omtale, har huset og søstrene fået lov at være med.

Også i fremtiden må der findes nye veje til ny tjeneste. For det er alene i en stadig gudstjeneste gennem tjenesten for vor Herres Jesu Kristi mindste brødre og søstre, Sankt Lukas Stiftelsen lever.

Bygget af levende stene

Af forstanderinde,
søster Birte Norup

Da det nystiftede Diakonissehus i år 1900 skulle have et navn, blev det opkaldt efter lægen og evangelisten Lukas. Navnet skulle vise hen til Stiftelsens dobbelte opgave: Håndens tjeneste og ordets forkyndelse, og i 100 år har det nu været det mål, Sankt Lukas Stiftelsens forskellige opgaver har taget sigte på.

Et jubilæum giver god anledning til at tænke over, hvad der egentlig har gjort Sankt Lukas Stiftelsen til det, den både har været og stadig er.

Spørger man forskellige mennesker om, hvad Lukas Stiftelsen er, så vil svarene være vidt forskellige. For nogle vil det blot være nogle bygninger, for andre en kirkelig institution. For atter andre vil det stå som et hjem, en tryg base eller et sted, hvor de tilbragte en kortere eller længere tid af deres liv, – under opvækst, uddannelse eller i arbejde. Det kan også være det sted, hvor de blev født eller fik hjælp under en sygdomsperiode, eller et sted, hvor de oplevede fællesskab og menneskeligt nærvær.

Alt dette er også Lukas Stiftelsen, men først og fremmest er Lukas Stiftelsen summen af utallige menneskers indsats, tillid og vilje til at bære med på et arbejde, hvor Gud lagde sin velsignelse til.

Det er et stort galleri af mennesker, der dukker op i tankerne, når man skal prøve at gøre sig klart,

Prinsesse Alexandra besøger Sankt Lukas Stiftelsen, hvor forstanderinden viser rundt.

hvem der i de mange år har været engageret i Lukas Stiftelsen.

Der er vort Kongehus, hvor to dronninger og en konge siden 1934 har været protektorer og fulgt Sankt Lukas Stiftelsen med bevågenhed og levende interesse.

Der er Sankt Lukas Stiftelsens bestyrelse, som til skiftende tider med personligt engagement og øje for den aktuelle tids behov er gået ind i arbejdet og har vist mod til at gå nye, uprøvede veje.

Der er den dygtige, loyale og meget kvalificerede medarbejderstab, som i høj grad har været med til at skabe respekt om Sankt Lukas Stiftelsen og dens arbejde.

Der er også de mange frivillige medarbejdere, som lige fra medvirken i søndagsskole, arbejdsstuer og basarkreds til ulønnet indsats i vore nuværende arbejdsgrene har ydet og yder en uvurderlig indsats.

Der er de diakonale søsterinstitutioner i ind- og udland og andre kirkelige organisationer, med hvem vi samarbejder, vore mange venner ud over landet, som støtter arbejdet med årsbidrag, gaver og forbøn.

Nævnes skal også offentlige myndigheder, som har ydet både medspil og modspil, men hvor vi altid har oplevet respekt for Husets særlige linie og fået frihed til at efterleve den. Ligeledes fonde, som har bidraget til, at nye opgaver kunne tages op.

Endelig skal nævnes Sankt Lukas Stiftelsens søsterfællesskab, som gennem hele perioden har været det bærende bindeled inden for husets rammer og med stor berøringsflade til mennesker, sogne og menigheder ud over det ganske land.

At opleve, hvad så mange menneskers samlede indsats kan bevirke, giver mod på fremtiden. Vi siger tak og tager fortrøstningsfulde hul på næste århundrede!

Søster Birte Norup.

Forstander Lars Eyermann og forstanderinde, søster Birte Norup hilser på Gentofte borgmester Hans Toft ved en sammenkomst for kommunens samarbejdspartnere. Foto Henrik Holst.

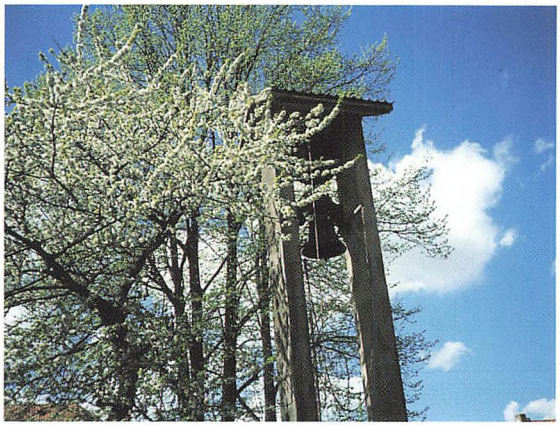

Forår

De dybeste lag i mit hjerte
er længsel, umålelig stor.
Jeg rækker mod vigende himle
og følger umulige spor.
Et sted må det findes, det lærred
som spænder sit billede op
et sted må det være i verden
som fylder mit sind og min krop.

Verset af Jens Rosendal stammer fra salme 763 i DDS-tillæg. De følgende vers står på side 21, 29, 41 og 51.

At leve for at være...

Af biskop Lise-Lotte Rebel,
Helsingør Stift

Der er nogle ganske få steder i evangelierne, hvor Jesus peger på et menneske og siger: Se der! Læg mærke til ham eller hende.

Der er fortællingen om søstrene Martha og Maria, hvor Maria har valgt at lytte til Jesus, mens Martha har travlt med alt det praktiske. En lidt irriterende fortælling – synes vi. Vi ville gerne have haft, at det var den pligtopfyldende Martha, der fik ret.

Og så er der fortællingen om den fattige kvinde, der gav sine sidste småskillinger væk – i tempelkisten til de fattige. Det var ikke meget – sådan i kroner og ører. Og dog! Hun gav mere end alle andre – mere end dem, der kom med deres tyvekroner eller endog hundredekronesedler. For hun gav „af sin fattigdom, alt, hvad hun havde, alt det, hun havde at leve af", siger Jesus.

Hun *har* næsten ingenting. Og den smule hun har – den giver hun afkald på.

Hvordan kan hun gøre det? Det kan hun åbenbart gøre, fordi hun er den, hun er, ganske uanset hvad hun har. Denne fattige enke har forstået, at hendes liv ikke afhænger af, hvad hun har, men af hvad hun er.

På den måde er kvindens liv og handling et *modbillede* til os andre. Vi bilder os ind, at det drejer sig om at have, om at eje. Vi frygter dette, ikke at have mere. Vi frygter den dag, da vi ikke mere har penge, goder, helbred, kræfter og til sidst vort liv. Derfor lyder Jesu ord så utroligt strenge. For vi har alle mere eller mindre ladet os indvikle i den løgn, der hedder, at et menneske er, hvad det har. Det drejer sig om at have.

Her overfor tegner disse – i grunden ganske enkle fortællinger – et ganske andet billede. Nemlig billedet af, hvad det vil sige at leve for at være og ikke for at have. Det har ikke i direkte forstand noget at gøre med, om man er rig eller fattig. Men det har noget at gøre med selve livsgrundlaget. Eksistensen.

Kvinden, som giver sin sidste skærv, hun er en kvinde, som ikke mere står uden for livet, uden for virkeligheden. Hun har sat sig selv på spil ved at give alt, hvad hun har. Hun er blevet sårbar, åben. Til forskel fra det menneske, som gemmer sig bag sikre bastioner, altid lidt på afstand, altid lidt forbeholden.

Med denne kvinde er det som med det barn, der har været på skoleudflugt, og dér har brugt sine sidste kroner til at købe en gave, porcelænsfigur med guldbogstaver, hvor der står „Hilsen fra Himmelbjerget" på. Gaven er købt til far og mor. Den koster kun et par kroner. Men gaven er uendeligt meget mere i sig selv. Den er et kærlighedspant, en åbenhed og sårbarhed, som symbolsk rummer hele barnets hengivenhed for far og mor. Under dette perspektiv er den uvurdelig, umulig at vurdere højt nok – den er en åbning ind til selve barnets dybeste glæde og stolthed. Og vé den foræl-

der - den far eller mor - der ikke fornemmer dette, og ser dette i den værdiløse porcelænsfigur. Barnet giver i kraft af denne gave intet mindre end - sig selv.

I denne hengivenhed, som kan finde sted overalt, hvor mennesker mødes, er livet selv på færde. Det skete den dag med enkens skærv, og det sker hver eneste gang et menneske på den måde åbner op for livet selv og bliver nær- og tilstedeværende. Hver gang det sker, så sættes der ind i denne verden et tegn på det, han selv er og var. Det sande, det virkelige menneske.

Jesus selv, han *havde* ingenting. Han havde end ikke et sted at lægge sit hoved til hvile. Ikke en plet jord, ikke en hytte, ikke engang et telt. Man han *var* alt. Han var det sande menneske, mennesket i Guds billede, det frie, det suveræne, det åbne - det virkelige menneske. Det var han, Guds søn, Jesus Kristus.

Med disse ord vil jeg takke jer for jeres særlige tjeneste i Helsingør Stift. Tak for inspiration, samtaler og udfordringer. Til lykke og Guds nåde og velsignelse ønsker jeg den 100-årige Sankt Lukas Stiftelsen, og alle der går ind og ud hos jer.

Illustration: Elline Eyermann Asisoff.

Kaldet, Indvielsen og Sendelsen

Af forstanderinde,
søster Birte Norup

Fra omkring midten af 1800-tallet oprettedes i de protestantiske dele af Europa og langt uden for dettes grænser et ganske betydeligt antal diakonissehuse. Mønsteret var givet i det tyske diakonissehus i Kaiserswerth. For langt de flestes vedkommende skete oprettelsen, fordi en gruppe mennesker, som var vågne over for tidens nød, fandt sammen og besluttede, at „sådan et må vi også have". Man fandt en egnet kvinde, som blev sendt til uddannelse og indvielse i et af de allerede etablerede diakonissehuse, og så var man klar til at gå i gang med opgaverne.

Anderledes var det med Sankt Lukas Stiftelsen. Dér havde arbejdet allerede eksisteret i en årrække, da det hele blev omdannet til et diakonissehus.

Diakonissehuset

Arbejdet startedes i 1886 som et kirkeligt socialt arbejde ud fra Sankt Johannes sogn på Nørrebro i København. Initiativtageren og lederen af det efterhånden forgrenede arbejde var Isabelle Brockenhuus-Løwenhjelm, der brændte for at afhjælpe datidens nød. Hun var handlekraftig og ikke bange for at gå nye veje, som bl.a. stiftelsen af et diakonissehus var, selvom hun selv hverken var diakonisse eller kendte til livet i et diakonissehus.

Omdannelsen til diakonissehus skete for at konsolidere arbejdet som et kirkeligt arbejde, hvis hovedsigte var „at tjene Herren", som frøken Løwenhjelm udtrykte det. Også praktiske årsager spillede ind. Ved at oprette et diakonissehus, hvor arbejdet betragtedes som et livslangt kald, håbede man på en mere stabil arbejdskraft. Desuden skulle søstrene ikke have egentlig løn, men betragtes som „børn af huset". Dette kunne måske hjælpe lidt på økonomien, som ikke var for god. Det samme kunne en nærmere tilknytning til menigheden, som man håbede ville støtte arbejdet både økonomisk og ved at sende unge til søsterfællesskabet.

Oprettelsen af diakonissehuset skete i tilknytning til Indre Mission, hvor de personer, som frøken Løwenhjelm støttede sig til, havde deres kirkelige tilhørsforhold, og hvor mange søstre da også i tidens løb har haft deres rod.

Men ikke alene for arbejdet blev oprettelsen af diakonissehuset en fordel. Det blev også et tilbud til unge kvinder om at leve i et fællesskab, der bygger på fælles tro og den enkeltes møde af et kald; et fællesskab og et hjem, hvor man ikke er ens og ikke ser ens på alle ting, men hvor man har et fælles udgangspunkt og et fælles mål.

Søstrene

Mange søstre meldte sig i de første år. Allerede i 1902 var der 20, og i 1910 var tallet steget til 60. Den første indvielse af 6 diakonisser fandt sted i 1906. Frem til 1945 steg tallet støt med en kulmination på 320 søstre, hvoraf omtrent halvdelen havde deres virke ud over landet på sygehuse, alderdomshjem, hjem for handicappede, blandt børn og i menighedsplejer.

Søsterindvielse ved den tidligere forstander, pastor Gunner Tøttrup i maj 1996.

Diakonisserne hørte naturligt med i gadebilledet og var i deres dragt med til at gøre diakonien synlig. Også uden for landets grænser har søstre fra Sankt Lukas Stiftelsen haft deres virke i missions- og nødhjælpsarbejde. Efter 1945 er kurven vendt; der er i dag 74 diakonisser, og tilgangen er nærmest stagneret.

Historien skrives af de mennesker, der hører til et sted, og diakonisserne har været grundlaget i Diakonissehuset i alle de forløbne 100 år. Som det bærende stod Kaldet,

Der er dagligt måltidsfællesskab i den store spisestue med forstanderinden for bordenden.

Indvielsen og Sendelsen, idet den enkelte søster blev sendt til sin opgave af Diakonissehuset, som til gengæld fuldt og helt bakkede søstrene op.

Kravene var strenge, både de åndelige og de arbejdsmæssige. Mange er da også i tidens løb udtrådt. Men i bundetheden har også mange oplevet en form for frihed.

Selv om der til stadighed er sket ændringer i søstrenes levevis, så har Sankt Lukas Stiftelsen tøvet længere end diakonissehusene i de andre nordiske lande med at forlade det oprindelige moderhussystem. Fra 1987 er forholdene med hensyn til økonomi og brug af dragt dog blevet tillempet en mere nutidig form, og fra 1995 har søstrene kunnet gifte sig.

Fra Nørrebro til Hellerup

Opgaverne har skiftet i de 100 år, og det har også de ydre rammer. Da Diakonissehuset blev oprettet, havde arbejdet til huse i lejede lokaler i en ejendom i Nørre Allé nr. 11. Allerede i stiftelsesåret blev det muligt at købe ejendommen, som senere blev udvidet med Nørre Allé nr. 13. Alligevel blev pladsen for trang, efterhånden som opgaverne voksede. I 1917 erhvervedes en byggegrund i Hellerup på 9½ tønder land. Først i 1930 blev der efter en landsindsamling råd til at bygge, og i 1932 stod det nye Lukas Stiftelsen færdigt med diakonissehus, kirke, hospital og boliger til ansatte. Adskillige bygninger er senere føjet til, og fortsat bygges der om for at føre bygningerne ajour og gøre dem vel egnede til nye aktiviteter. Det hele udgør et smukt kompleks i grønne omgivelser med gamle velbevarede træer i den parklignende have. Her kan man følge årstidernes vekslen, og for mange opleves denne nære kontakt med naturen som noget, der giver glæde, skaber ro og sætter livet i perspektiv.

Arbejdet før og nu

Af forstanderinde,
søster Birte Norup

Arbejdet var der som nævnt før Diakonissehuset, men ansvarligheden over for og kærligheden til de opgaver, man påtog sig, har været med fra starten. Omsorg for mennesker i forskellige livsaldre og -situationer har altid været hovedsigtet.

Arbejde blandt børn

Det hele startede som et arbejde blandt mødre, som fik vejledning i husførelse og barnepleje. Meget snart kom der også et arbejde i gang blandt børn i form af søndagsskole, arbejdsstuer, børnehave og klinik for spæde børn. Afhængig af tidens behov ændrede opgaverne sig. De oprindelige arbejdsområder blandt børn blev afløst af et spædbørnehjem og et børneoptagelseshjem, og siden 1974 har Sankt Lukas Stiftelsen drevet en kombineret daginstitution „Lundegård" med børnehave og vuggestue i samarbejde med Gentofte Kommune, samt „Pilehuset" et hjem for fysisk og psykisk handicappede børn og unge i samarbejde med Københavns Amt.

Sygeplejen

I 1894 var der oprettet en lille klinik til 13 patienter. Denne blev begyndelsen til Sankt Lukas Stiftelsens hospital, som efterhånden voksede så meget, at det på et tidspunkt havde 210 senge fordelt på kirurgisk, medicinsk og gynækologisk afdeling. Dygtige læger har været tilknyttet hospitalet og været med til at give det et godt ry. Hertil bidrog også plejen, som altid har taget sigte på det hele menneske.

Sandkasseleg i den dejlige have i en af Lundegårds to børneinstitutioner.

Sygepleje har lige fra starten været en af Stiftelsens hovedopgaver.

Efter at hospitalet i 1992 er blevet lukket, føres opgaven med pleje og omsorg videre i Dronning Alexandrines Hus, som i dag rummer Aflastnings- og Rekreationsafdeling samt Sankt Lukas Hospice, der blev oprettet som det første i Danmark, og hvoraf flere nu dukker op rundt om i landet. Sankt Lukas Hospice er i 1993 udvidet med et hjemmehospice i samarbejde med Københavns Amt.

Omsorg for ensomme og kriseramte

Også andre former for omsorg er efter hospitalets lukning taget op på Sankt Lukas Stiftelsen. Opgaver, som retter sig mod den nød, der i dag gør livet tungt for mennesker: Ensomhed, rodløshed, kriser, splittelse i familier, misbrug eller stress og jag, som gør det svært at finde stilhed og besindelse. Opgaver med sigte på at imødekomme denne nød varetages nu fra Mødestedet, Rådgivningstjenesten, Refugium Smidstrup Strand og „Huset", der drives som et krisecenter for narkoprostituerede kvinder i samarbejde med KFUKs sociale arbejde.

Undervisning og uddannelse

Det har altid stået klart, at for at øve en god indsats, må der også en god uddannelse til. Lige fra Diakonissehusets start fik søstrene dels en kirkelig uddannelse i form af søsterskole og kursus før indvielse, dels

Sankt Lukas Mødested er åbent for alle og byder på hyggeligt samvær, god mad og forskellige aktiviteter. Foto Rune Hansen.

en faglig uddannelse, som rettede sig mod den opgave, de skulle varetage. For de flestes vedkommende en sygeplejerskeuddannelse.

I 1945 åbnede man også sygeplejerskeuddannelsen for andre unge end kommende søstre. Sankt Lukas Stiftelsens Sygeplejeskole var frem til 1991, hvor den blev lukket på grund af omlægning i sygehusvæsenet, et meget eftertragtet og velrenommeret uddannelsessted.

I dag føres undervisnings- og uddannelsestraditionen videre med kurser og undervisning i hospicepleje og i Sankt Lukas Stiftelsens Uddannelsesafdeling med tilbud om kurser i diakoni, sjælesorg, retræter m.m.

Når man ser tilbage, kan det hele forekomme enkelt, men går man dybere ind i historien, kan der også fortælles om kriser og vanskelige perioder, både på grund af personsager, økonomiske vanskeligheder og omstruktureringer i samfundet.

Hver gang er Sankt Lukas Stiftelsen blevet hjulpet igennem vanskelighederne, – fordi der var nogle, der havde tillid til Lukas Stiftelsen, – fordi der var nogle, der var bevægelige i forhold til opgaverne, – fordi der var nogle, der havde mod til at gå nye veje, og tror vi, – fordi Gud ville bruge Lukas Stiftelsen.

Hovedindgang til Sankt Lukas Stiftelsen.

En solbeskinnet markedsdag på græsplænen foran Diakonissehuset.

Dronning Alexandrines Hus rummer i dag Sankt Lukas Hospice, Hjemmehospice og Aflastnings/ Rekreationsafdeling.

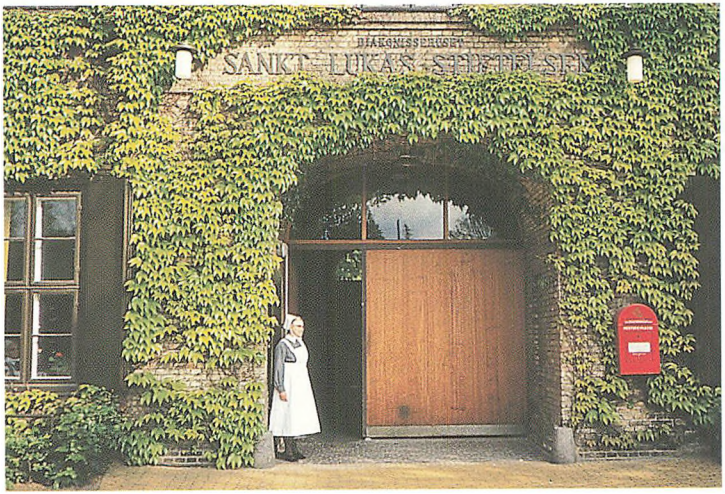

Søstrenes lille private lysthus ligger gemt i et hjørne af den store have.

Sommer

De dybeste lag i mit hjerte
har set et forklarelsens land
hvor alt var et fuldkomment billed
og lykken var evig og sand
men kun som et glimt, som en lysning
der strøg over marker og vand.
I strejf lå mit landskab forklaret
som livets og kærligheds land.

Tillykke – og tak

Af kirkeminister
Margrethe Vestager

Omsorg for medmennesket, for den syge og den svage er en naturlig følge af en kristen livsholdning. Det er i Danmark ikke mindst demonstreret af de diakonale organisationer og institutioner, hvoriblandt Sankt Lukas Stiftelsen nu i 100 år har haft en fremtrædende placering.

Sankt Lukas Stiftelsens søstre og andre medarbejdere har sammen med de andre diakonale organisationer ydet et meget stort bidrag til sundhedsvæsen og socialforsorg. Indsatsen har ofte været banebrydende, som Sankt Lukas Stiftelsens hospice har været i de seneste år.

Derfor skal der ved jubilæet lyde et tillykke, men især en tak for aldrig svigtende vilje til at støtte og hjælpe dem, der har behov. Jeg håber, at Sankt Lukas Stiftelsen må bevare sin vilje og evne til at have øje for og imødekomme nye behov for omsorg, støtte og hjælp.

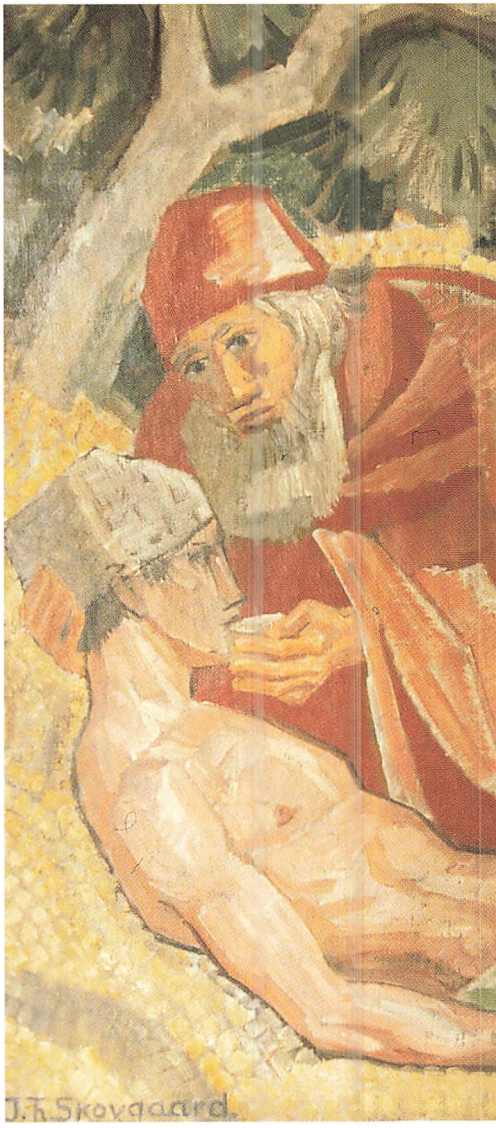

Den barmhjertige samaritaner er det overordnede symbol for arbejdet i Diakonissehuset. Dette maleri af J. Th. Skovgaard hænger i forhallen til det tidligere hospital, nu kaldet Kastaniehuset.

Den gode begyndelse

Af cand.theol. Hans Raun Iversen,
lektor ved Det teologiske Fakultet,
Københavns Universitet

Godt begyndt er halvt fuldendt. Men hvad er den gode begyndelse?

„I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden".
Sådan begynder Bibelen.

„I begyndelsen var Ordet".
Sådan begynder Johannesevangeliet.

„I begyndelsen var menigheden".
Sådan begynder Bengt Sundklers berømte historie om kirken i Buhaya omkring Bukoba, vest for Victoriasøen i Tanzania. Begyndelsen var omkring år 1900, da lokale folk var kommet hjem fra rejser til Uganda, hvor der havde været kristen mission siden 1877. De hjemvendte begyndte at læse Bibelen sammen i en hemmelig klippehule. Det var begyndelsen. Da de tyske lutherske missionærer ankom til området en halv snes år senere, var det således kun en fortsættelse.

„I begyndelsen var sognediakonien".
Sådan begynder historien om Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. For det hele begyndte en halv snes år, før det officielt begyndte. Det begyndte i 1880'erne som sognediakoni blandt fattige og syge i Københavns største sogn Skt. Johannes på Nørrebro. Og først i år 1900 blev det til et diakonissehus.

Den gode begyndelse har fulgt Lukasstiftelsen siden starten i Skt. Johannes Sogn. Når Lukasstiftelsen tog form som et diakonissehus, var det ikke for at skabe et diakonissehus, men for at skabe en holdbar form, der kunne løfte det fortsatte diakonale arbejde blandt syge og fattige – og nu ikke blot i Skt. Johannes Sogn, men ud over landet – ja endog uden for landets grænser.

I begyndelsen var Ordet.
Ordet er Kristus, altings hjerte, ved hvem og til hvem alt er skabt. Han levede som mennesket Jesus af Nazareth så tæt på alt skabt, at han kunne gå på vandet og måtte hjælpe og helbrede mennesker af enhver slags. Det var hans tjeneste, hans *diakonia*, hans opdrag fra Gud.

Det var denne begyndelse, der satte gang i sogne-*diakoniaen* i Skt. Johannes, og som skabte Lukasstiftelsen, der siden har levet i og af dén begyndelse, som Kristus og hans tjeneste for mennesker er.

Af tjenere kræves det, at de findes tro. Det kræves, at de holder sig til den gode begyndelse. Men det

Hans Raun Iversen.

Fortsættes næste side

Søstre og kusiner...

kræves også, at de ikke graver deres talenter ned - tværtimod, at de om nødvendigt skaffer sig venner med den uretfærdige mammon. Ikke for at skrabe til sig, men for at kunne tjene i det spor, de kender fra den gode begyndelse. Afgørende er det at holde fast på, hvad der var og er i den gode begyndelse.

I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden. Det gjorde Han ved og til Ordet, Kristus, der er blevet menneske, er død og opstanden som Jesus af Nazareth, fordi han er Guds diakon, Guds befuldmægtigede repræsentant, på jorden.

Han er den gode begyndelse.

Af søster Merete Pelle Poulsen,
forstanderinde ved
Den danske Diakonissestiftelse

Når man har fødselsdag, er det naturligt, at familie og venner kommer og ønsker tillykke. Hvis det er en af de runde dage, fejres man ekstra meget ved en stor fest. Som medlem af den nærmeste diakonifamilie vil jeg gerne ønske Sankt Lukas Stiftelsen hjertelig tillykke med de 100 år. - Vi er nogle gamle gratulanter i vores familie!

Hvem er vi så? - Ja, Diakonhøjskolen i Århus er yngst med sine kun 80 år, Kolonien Filadelfia er 103 år, og ældst er vi fra Diakonissestiftelsen med vore 136 år. Vi føler os stadig livskraftige! Slægten findes ikke kun her i Norden, men er spredt over hele jorden. Rødderne går egentlig helt tilbage til de første kristne menigheder med kaldelsen af de 7 første menighedstjenere og søster Føbe i Kenkreæ. I nyere tid regnes Tyskland som det sted, hvor diakonihusene har deres udspring.

Hvad består slægtskabet af?

Til vore diakonihuse i Danmark er knyttet et søsterfællesskab eller et diakoniforbund eller både og! Alle har de til formål at yde omsorg og at uddanne til kirkeligt eller socialt arbejde. Før i tiden levede man så familiært som muligt i husene og kaldtes søstre eller brødre. Medlemmer af andre diakonihuse kunne med et glimt i øjet anses for at være kusiner eller fætre. Så enkelt var det, og så svært er det at fatte i dag, hvor alt ser ganske anderledes ud. Alligevel føler vi os nært beslægtet.

På tværs af fællesskaberne

Ved et jubilæum er det naturligt at se tilbage - og fremad. Da jeg første gang besøgte Sankt Lukas Stiftelsen, oplevede jeg, at søstrene levede som „de rigtige". Dem, der havde bevaret dét, som var udgangspunk-

tet for det gamle moderhussystem, hvor man havde et fælles hjem. Alle bar diakonissedragten, var ugifte og havde samme løn. Livsstilen var udefra set den samme. Der var noget ægte over det. Jeg fornemmede, at søstrene turde stå ved, hvad de var, så man var ikke i tvivl om, at det var søstrene, der tegnede Sankt Lukas Stiftelsen. Denne følelse kan jeg stadig have, selvom mange ting er ændret.

Jeg bliver varm „indeni", når jeg hører søstrene her ude på Diakonissestiftelsen på Peter Bangs Vej fortælle om deres gerning ude i landet.

Kreativ idéudveksling mellem de diakonale fællesskaber ved Nordisk Diakon- og Diakonissemøde i Århus, sommer 1999.

om det sammenhold man havde og om samarbejdet mellem søstre og diakoner fra de andre diakoniinstitutioner. Man hentede erfaringer og inspiration fra hinanden, og der blev skabt livsvarige venskaber på tværs af fællesskaberne.

Nogle af diakonissehusenes kendetegn var pioneropgaverne i form af sygehuse, sygeplejeskoler og børnehjem. Nu er der andet på dagsordenen. Diakonissehusene fremstår i dag som moderne virksomheder, drevet på kristen grund og med søster- og diakonfællesskaberne som en del af virksomheden. Det er en glæde at konstatere, at institutionerne gør brug af hinanden, både når det gælder krisetider med økonomiske problemer, nedlæggelser af gamle, tilsyneladende livsvigtige opgaver, men også når der kommer nye udfordringer.

Diakonien, tjenesten, er vokset frem i tider med social nød og fattigdom. I dag er fattigdom et vidt begreb, og nøden er suppleret med ensomhed både i liv og død. Sankt Lukas Stiftelsen har på forbilledlig vis oprettet et hospice, det første i Danmark. Dermed er vi andre blevet sparet for mange begyndervanskeligheder. Gennem denne nye opgave er diakonissehusenes kultur og identitet bevaret.

Enige, men ikke ens

Det er også en glæde, at Sankt Lukas Stiftelsen nu er en del af fællesska-

Årsfest på Sankt Lukas Stiftelsen med søster Kirsten Vind, (nr. to fra v.) i selskab med en svensk og en tysk søster samt en dansk diakon fra Diakonissestiftelsen.

Hjemsted i Gentofte

bet omkring Sogne-Diakonien, og nu lægger arbejdskræfter i den treårige deltidsuddannelse. Forhåbentlig vil der derigennem rekrutteres diakonisser og diakoner. Behovet er stort for medarbejdere med en kristen livsholdning. Men der er også brug for, at de får et bagland – et sted at vende tilbage eller hjem til.

Et sted, hvor vi drager omsorg for hinanden, deler tro og livsspørgsmål. Heri ligger en stadig udfordring for diakonihusene. De *er* bygget, men skal som før fortsat bygges af „levende stene", hvis husene skal bestå. Vi er nok enige, men vi er ikke ens! Hver har vi vores særpræg, men kilden er den samme, og der er vores styrke. Tradition, fornyelse og vækkelse er nøgleord for, at vi fælles og hver for sig kan bevæge os ind i det ny årtusinde – og Sankt Lukas Stiftelsen desuden ind i et nyt sekel. Må Guds velsignelse følge jer.

Af borgmester Hans Toft,
Gentofte Kommune

På Kommunalbestyrelsens vegne ønsker jeg Sankt Lukas Stiftelsen til lykke med 100-års jubilæet og udtrykker samtidig min beundring og respekt for det store og uegennyttige arbejde, der er udført i de mange år.

Vi er stolte af, at Sankt Lukas Stiftelsen har hjemsted i Gentofte Kommune, og Gentoftes borgere har i tidens løb nydt godt af Sankt Lukas Stiftelsens aktive indsats, som er af stor betydning for vort samfund.

Sankt Lukas Stiftelsen løser vigtige humanitære opgaver, som spænder vidt. Vore små gentofteborgere har daglig glæde af Lundegård, de lidt ældre finder vej til Modestedet, nogle har glæde af et ophold på Sankt Lukas Aflastnings/Rekreationsafdeling, og mange modtager tryghed og hjælp ved livets afslutning i Sankt Lukas Stiftelsens hospice.

Sankt Lukas Stiftelsens samarbejde med Gentofte Kommune er og har altid været positivt, og er nu yderligere udbygget efter etableringen af det team, som udgår fra Hospice, og som er en daglig inspirationskilde og vigtig samarbejdspartner for kommunens medarbejdere.

Sankt Lukas Stiftelsens Refugium ligger på en stor naturgrund ned til stranden ved Gilleleje. Moderne korestolsegnet kompleks med 22 dejlige værelser med eget bad og terrasse samt lille kirke.

Refugiet er åbent for møder og udflugter fra f.eks. menigheder og foreninger, ferieophold, retræter, kurser.

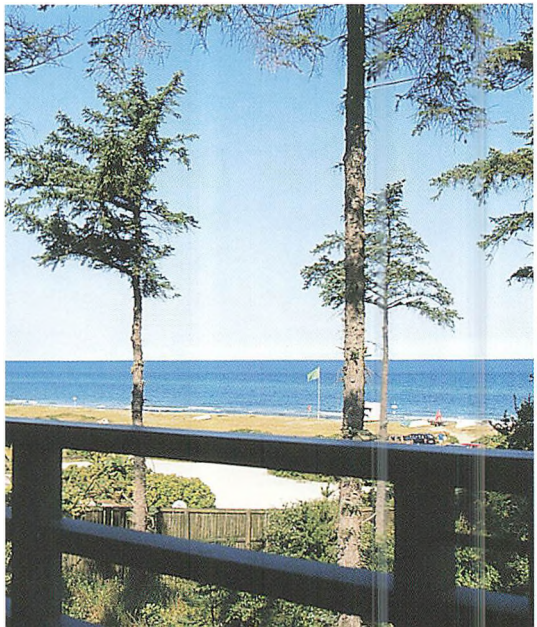

Refugium Smidstrup Strand

Min Gud, som jeg kalder den mester,
der maler mig morgenens drøm,
det spekter jeg ikke behersker
af længsel urolig og øm,
som spænder de strenge i hjertet
der aldrig vil klinge ud,
som synger og smerter og kalder
og længes mod Herren, min Gud!

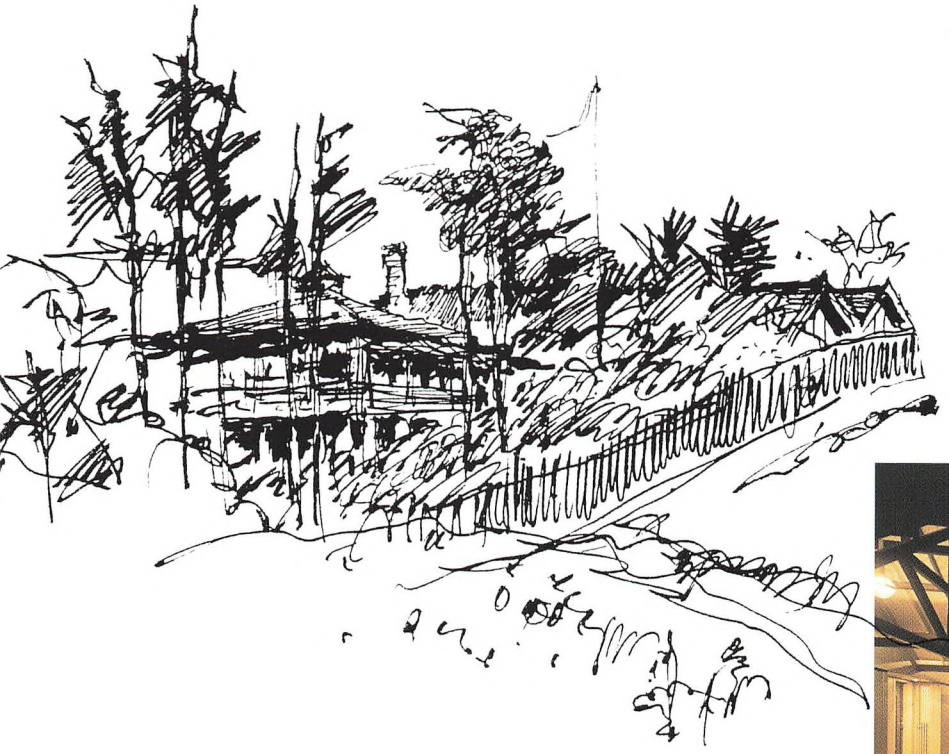

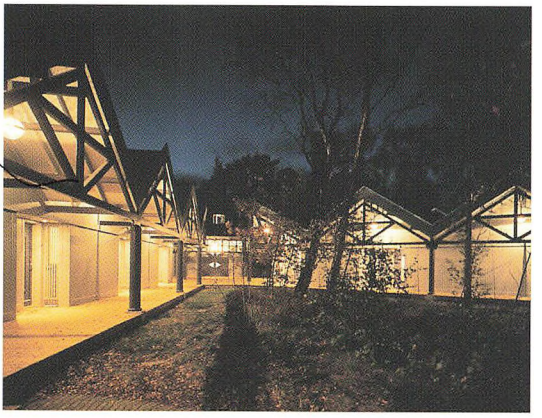

29.9.97

Hvorsomhelst i hele verden

Mel.: Op, min sjæl, thi sol er oppe

Hvorsomhelst i hele verden
evangeliet har lydt,
der skal sorg og smerte lindres,
hele livet blive nyt.
Når I gør den gode gerning
imod en af mine små,
vil den også, siger Herren,
helt ind i mit hjerte nå.

Kvinden gjorde dig til Kristus,
salved dig foruden ord.
Hendes gerning er et budskab,
evigt huskes det på jord.
Det, hun gjorde, kunne give
dig det sagte, seje mod
til at gå den vej, Gud ville,
at udgyde alt dit blod.

Lægen Lukas kyndigt lærte
førstegangs diakoni:
fremmede og undertrykte,
syge, svage stod du bi.
Tolderen, som folk foragted,
rejste du af synd og skam,
dengang du holdt måltid med ham,
ætlingen af Abraham.

Hvad vil vi i denne verden?
Vi vil følge kaldet op,
tjene Herren i den svage,
som har ondt i sjæl og krop.
Det at tjene er en lovsang,
lær os det foruden løn,
giv os kraft fra dine hænder,
fyld du os med tak og bøn.

Til Sankt Lukas Stiftelsens 100-års jubilæum har biskop Johannes Johansen skrevet en ny diakonisalme.

Diakoni ad nye veje

Af forstander,
pastor Lars Eyermann

Det begyndte i den første kristne kirkes tid med menighedens omsorg for sine syge og fattige. I kirkens historie er diakonien den organiserede opgave med lindring af næstens nød og trang. Dertil behøvedes mennesker med vilje og evne til et sådant arbejde. I den forbindelse modtog de en kirkelig indvielse til deres arbejde, der også blev set som en tjeneste for Gud og for medmennesket. Diakoner eller diakonisser blev de kaldt, og i tidens løb er deres opgaver blevet udvidet efter tidens og menneskers behov.

Med klostervæsenets fremkomst gled diakonien efterhånden mere over til klostrenes virksomhed. Efter Reformationen bevaredes diakonien som menighedens organiserede omsorg. Man talte både om degne og diakoner, der assisterede ved gudstjenesterne og varetog opgaven med undervisning af børnene i den kristne børnelærdom.

Nærvær i Sankt Lukas Rådgivningstjeneste.

Endvidere skulle de modtage de indsamlede midler i kirken og uddele dem til de trængende i sognet. „Fattigbossen" i kirkerne er således en overleveret rest af diakonernes gamle opgave med menighedspleje.

Fra skyggetilværelse til fornyelse

Det kirkelige diakonembede har således gennem århundreder levet en skyggetilværelse og er i vores kirke blevet varetaget af præst, kordegn og menighedsråd i fællesskab.

Folkekirken har i praksis vedkendt sig de frivillige diakonale organisationers arbejde og uddannelsesvirksomhed. Officielt har man imidlertid aldrig anerkendt diakonien. Dette bliver tydeligt i Folkekirkens manglende indvielse af diakonisser og diakoner, ligesom deres arbejdsområde mangler i kirkens organisation og økonomi.

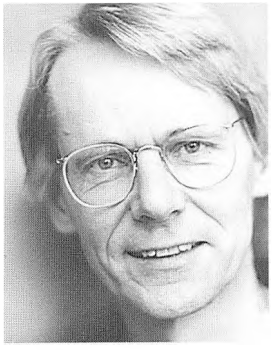

Lars Eyermann.

Diakonissehusene og fremkomsten af de diakonale organisationer kan ses som en protest mod dette, og et forsøg på at genoptage det oldkirkelige diakonembede og diakonien som en uopgivelig del af kirkens liv. De diakonale organisationer har således – suppleret af menighedsplejerne i København – været ret alene om at repræsentere diakonien i det kirkelige landskab.

Ny besindelse på diakonien i Folkekirken

Dette er nu ved at ændre sig. Sognene og menighedsrådene har siden 1989 haft muligheden for at ansætte sognemedhjælpere med diakonale opgaver. Dette sker i stadigt stigende omfang. Dermed sættes diakonien og dennes kirkelige embede, diakonatet på Folkekirkens dagsorden. Således er en arbejdsgruppe nedsat af biskopperne nu i færd med at gennemdrøfte diakonien og dens placering i Folkekirken, herunder også spørgsmålet om forholdet til diakoner og diakonisser.

Fra første færd har Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen hentet sine diakonisser og den nødvendige støtte i Folkekirkens menigheder. Gennem 100 år har man uddannet og udsendt diakonisser til en tjeneste i sogne og menigheder, herunder også til sygehuse og institutioner.

Diakonal uddannelse og opgave

Det er således helt naturligt, at Lukas Stiftelsen bidrager til at uddanne medarbejdere til Folkekirkens menigheder. Dette sker i det fælles projekt Sogne-Diakonien, som uddanner medarbejdere, der kan påtage sig arbejdet som sognemedhjælpere i Folkekirken. På dette område eksisterer endnu ingen autoriseret uddannelse. I form af et deltidsstudium tilbydes tillige en tilsvarende diakonal uddannelse over tre år. I begge tilfælde er der tale om, at der gives en kirkelig uddannelse som overbygning på en faglig uddannelse.

Endvidere er vi gennem Sogne-

Diakonien med til at tilbyde kurser til efteruddannelse af allerede ansatte sognemedhjælpere. Sognediakoner, kunne vi med rette kalde dem. For det er dem, der i sognene har ansvaret for at organisere omsorgen og diakonien. De har ansvaret for at finde og dygtiggøre frivillige medarbejdere til denne opgave, ligesom de ofte får en opgave med undervisning af børn og unge.

Netop disse sognemedhjælpere er i dag, sammen med diakonisser og diakoner fra de diakonale organisationer, udøvere af det oldkirkelige diakonat i Folkekirken. Det er dette perspektiv som med de mange nye sognemedhjælpere bliver stadig mere tydeligt.

Betydningen af dette nybrud i Folkekirken er vidtrækkende. Ikke blot indebærer det en ny besindelse på diakonien i vor kirke. Det rummer også muligheden for at netop diakonen og hans og hendes arbejdsområde får en helt ny placering som en umistelig del af kirkens liv og selvforståelse.

En hjælpende hånd ved gudstjenesten på Lindely.

Diakoni over alle grænser

Af pastor Hans Jørgen Torkelund,
præsident for
Kaiserswerther Generalkonferenz

Overskriften er ikke en ønskedrøm, men udtrykker en realitet, som er i hastig udvikling og derfor også forandring. Kaiserswerther Generalkonferenz, som Sankt Lukas Stiftelsen er medlem af, er et fællesskab af 100 diakoniinstitutioner i 16 lande. Også i EURODIACONIA er Sankt Lukas Stiftelsen med, nemlig gennem Dansk Diakoniråd, som forstander Lars Eyermann er formand for. EURODIACONIA blev stiftet i 1992 og fusionerede i 1996 med The European Federation for Diaconia. Alene inden for de sidste to år er der kommet 9 nye medlemmer til, så fællesskabet nu omfatter 44 organisationer i 25 lande, og der vil komme flere.

Der er hverken skarp skillelinie eller konkurrence mellem de to organisationer. Kaiserswerther Generalkonferenz er medlem af EURODIACONIA, men der er to profiler. Kaiserswerther Generalkonferenz er diakonissehusenes internationale fællesskab med rødder tilbage til 1863.

EURODIACONIA er bredere. Ellers kunne f.eks. de britiske lande ikke være med, for de har ingen moderhustradition. Nødhjælps- og korshærsorganisationer, Blå Kors, sognediakoni og nationale diakonicentre går hånd i hånd med spirende vækster af endnu ikke helt definerede østeuropæiske initiativer.

Mange nuancer i europæisk diakoni

Berlinmurens fald har kraftigt accelereret diakoniens samarbejde over alle grænser. At man kan tale og virke sammen er ikke helt selvfølgeligt. I de tidligere kommunistiske lande, undtagen DDR og Polen, var diakoni forbudt; man har et hul i historie og tradition på 4 til 7 årtier. Uddannelse af ledere, opbygning af samarbejdsstrukturer, debat om diakoniens teologi, og erfaringsudveksling - det er typiske forventninger i disse lande til internationalt samarbejde.

I lande som Frankrig, Italien og Spanien udgør protestanterne små mindretal; generelt er de yderst skeptiske over for politikere og det offentlige. De deler ikke englænderes og danskeres forkærlighed for underdrivelser og lav stemmeføring.

I Tyskland er stat og kommune, når man vil tage et socialt eller sundhedsmæssigt initiativ, forpligtet til at spørge de seks „frie velfærdsforbund" - hvoraf Diakonisches Werk er det største - om de ønsker at stå for driften. Kun hvis de siger nej, har stat eller kommune lov til selv at gøre det.

I England er diakonien udpræget sogneorienteret - fastlandets institutionsdiakoni virker fremmed. På økumenisk plan har englænderne, skotterne og irerne gjort en enorm indsats mod fattigdom og social udstødelse.

Og så er der os priviligerede

nordboere: bortset fra fodbold har vi ikke kæmpet indbyrdes i snart 300 år. Vi har en velbegrundet tillid til, at der er social retfærdighed og tryghed i vore samfund; korruption er noget, man har i udlandet. Vi tager meget som en selvfølge, og derfor anser vi ofte ord for fraser og banaliteter, medens de andre steder i Europa tages dybt alvorligt.

Der er mange flere nuancer i europæisk diakoni end her nævnt; alene det at lære at tale og lytte sammen, er en stor opgave – og spændende!

Økumenisk samarbejde går bedre på det diakonale plan end på det mellemkirkelige. Projektet „Consultation among the Churches and their Organizations in the European Union on Issues of Poverty and Social Exclusion" 1996-97 var fælles katolsk-protestantisk, og det gav ingen kløft i de meget engagerede debatter. Den Russiske Ortodokse Kirkes Moskva-Patriarkat er medlem af EURODIACONIA, og det samme gælder en ortodoks organisation i Rumænien.

Fokus på socialpolitikken

„Undervejs til ét Europa i fred og

Diakonien rummer også en kommunikation, der går over landegrænser for at udveksle erfaringer og hente indtryk og styrke fra andre diakonale fællesskaber. Her er en flok Lukassøstre og forstander Lars Eyermann på farten til et møde i Norge.

social retfærdighed" – sådan kan man formulere EURODIACONIAs vision. Med „ét Europa" menes hele Europa, ikke kun EU – men i høj grad også EU, som er vor verdensdels stærkeste politiske og økonomiske faktor.

Det er tidsspilde at diskutere, om den vision er idealistisk eller pragmatisk – dens virkeliggørelse er slet og ret afgørende for Europas fremtid. EURODIACONIA har ikke patent på den – mange medlemmer af EU-Parlamentet, embedspersoner i EU-Kommissionen, NGO's af forskellig observans, og lykkeligvis mange politikere på det nationale plan, deler den. I diakonien har vi imidlertid nogle markante opfattelser af, hvad „fred" og „social retfærdighed" vil sige. EURODIACONIAs røst er nødvendig. Derfor er der fokus på socialpolitikken i Europa, hvor EU, siden Amsterdamtraktaten trådte i kraft 1. maj 1999, har indflydelse, men ikke afgørelse. Dansk socialpolitik afgøres i Danmark.

EU skal sikre, at vi ikke får et Europa, hvor 2/3 af befolkningerne er velbjærgede, og 1/3 overladt til sig selv. Besindelse på diakoni-teologi, opbygning af strukturer, lederuddannelse, erfaringsudveksling og personlige kontakter tværs over alle grænser, er medlemmernes fuldt berettigede ønsker. Disse skridt er hver for sig – i sig selv – mål. Samtidig er de uundværlige for at nå frem til det overordnede mål.

At leve i diakoni er at leve med udfordringer.

Diakoni er ikke kun omsorg for næsten, men også en vilje til at protestere til støtte for samfundets svageste. Her afleverer en delegation fra nogle af de danske diakonale organisationer i efteråret 1999 protestskrivelser på Københavns Rådhus mod nedlæggelsen af sygepladser for hjemløse.

Semper tiro – semper major
altid lærling – altid større

Af pastor Benny Birk Mortensen,
leder af Sankt Lukas
Uddannelsesafdeling

Semper tiro og semper major – altid lærling og altid større er begreber, der på en god måde afstikker nogle linier for en diakonal uddannelsesafdeling, ja for menneskelivet som sådan.

Semper tiro kan oversættes med altid lærling eller altid åben og opmærksom, og det er et centralt begreb anvendt om menneskelivet – mennesket er altid i lære.

Semper major er blevet anvendt om Gud og betyder altid større. Gud er den, der altid er større. Større end vore betegnelser, begreber og bestemmelser. Større end vore tanker og trossystemer. Og hvor Gud er størst, befries mennesket fra egne falske storhedstanker.

Vi bliver som mennesker ved med at være lærlinge. Og det gør vi klogt i at se i øjnene. Midt i alle vore forsøg på at mestre det ene og det andet, opgaver og udfordringer, ja mestre selve tilværelsen, må vi lade os standse af erkendelsen af aldrig at komme videre end til at være

Tid til eftertanke giver ro i sindet. Havudsigt fra Refugium Smidstrup Strand.

lærlinge. Og ud af den opfattelse springer en sund ydmyghed som menneske.

Overbevisning har med liv at gøre

I en diakonal uddannelsesafdeling giver dette perspektiver til både det at være kursist og det at være lærer, både til det at søge viden og det at formidle viden.

Det kan give en fælles ydmyghed i forhold til spørgsmålet: hvad er sandhed? I det spørgsmål findes der så megen hovmodighed, hvad enten man pukker på sin viden eller sin uvidenhed.

Nogle vil ikke høre tale om sandhed. Det er kun legalt at søge, og det er forbudt at finde.

Andre tror at kunne sige alt, fordi netop de står for det eneste sande og rigtige.

For andre igen kan sandhed være så meget. Det er noget, vi skaber og gør til sandhed.

Atter andre er mere optaget af med meninger og færdigheder at kunne gøre sig gældende. Det afgørende er at kunne slå igennem, og så betyder det mindre, om indholdet er sandt.

Den mere lavmælte sandhed bliver sjældnere. Den sandhed, der bygger på en overbevisning, man kan stå inde for, fordi man ved, den er sand, en sandhed bygget på indsigt. I dag er der ikke så megen tid og ro og indre balance til at vejlede og blive vejledt på den møjsommelige vej til sandhed bygget på virkelig indsigt.

Vores forhold til en overbevisning er efterhånden at betragte som mere tilhænger end lærling, mere tilskuer end aktør. Måske er det også en af grundene til, at det tilsy-

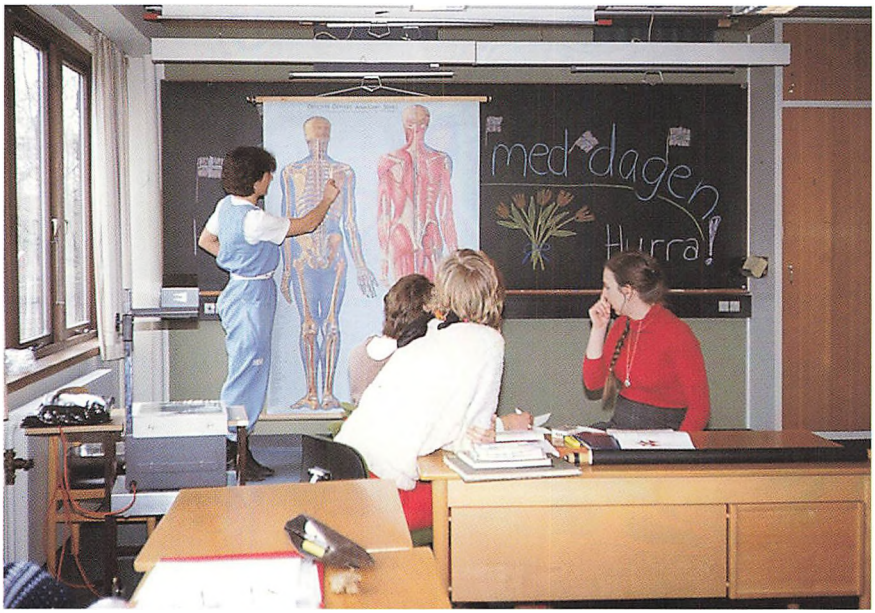

Mennesket er altid i lære. Undervisning på Sankt Lukas Stiftelsens sygeplejeskole i 1980'erne.

neladende er lettere at skifte sandheden ud.

En lærling er en, der tager fat og får lov til at lære af livet, en praktiker og ikke en teoretiker. Og i virkeligheden er sandheden et liv, der må leves, ikke meninger man bare kan og skal tilslutte sig, være tilhænger af.

Vi behersker ikke sandheden

Når det gælder indsigt og sandhed, når det gælder uddannelse og dannelse, kan der på et væsentligt punkt drages en parallel til det helbredende arbejde.

I egentlig forstand kan vi ikke helbrede. Selve helbredelsens proces behersker mennesket ikke. Fx noget så enkelt, som når et sår skal hele. Vi kan gøre ting omkring såret, og vi kan påvirke denne proces positivt, så der sker en helbredelse. Men som vi siger det, er det noget, der sker, vi bliver helbredt, det er ikke noget, vi gør eller overhovedet kan gøre. Vi kan lægge forholdene sådan til rette, at den skabende eller genskabende proces kan foregå på de bedst mulige betingelser. Vi behersker ikke helbredelsen og dens proces. Ligesom vi ikke behersker dannelsen og dens proces. Vi behersker heller ikke sandheden, vi ejer ikke sandheden, det er snarere sandheden, der ejer os. Men vi kan lægge en række forhold til rette, som kan stå i indsigtens og sandhedens tjeneste.

Semper tiro og semper major giver ydmyghed på egne vegne og giver at stå i tjeneste for den Gud, der er større. I den forstand bliver uddannelse ikke noget, vi gør og giver, men bliver at stå i tjeneste for livets helende kræfter og for Ham, der er skaberen af liv og tro. Det bliver forhåbentlig ikke uddannelse, der blot ophober viden, men uddannelse, der søger at stå i skaberens tjeneste til indsigt og udvikling. Med kurser, konferencer og refugiedage bestræber vi os på i Sankt Lukas Uddannelsesafdeling at skabe rum for fordybelse til at tage livtag med tilværelsen, også når den ikke lige stemmer med vores livsholdning og vores kristne tro.

Således er det vores håb ikke bare at være en uddannelsesafdeling, men en udviklingsafdeling, hvor såvel lærere som kursister kan være lærlinge i tjeneste for Ham, der er større.

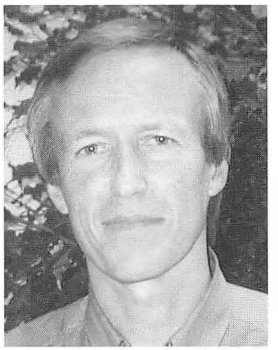

Benny Birk Mortensen.

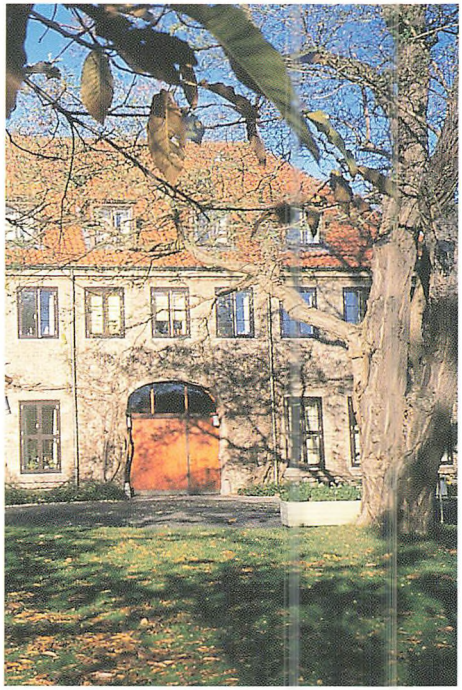

Havens historiske anlæg rækker helt tilbage til årene mellem 1767 og 1770.

Børnehavens Lanternefest finder sted under den store, gamle amerikanske rød-eg og samler både forældre og børn.

Hjemmebagte småkager er en af de meget efterspurgte delikatesser på Sankt Lukas Stiftelsens basar.

Efterår

Du skabelsens Gud, som vil bøje
dig ned til din verden i dag.
Du, skaber, som åbner mit øje
og kender mit hjertets slag.
Din ånd over lande og have
din kalden på skabningen selv
er lyden i alt det, du skabte
i blodets og flodernes væld.

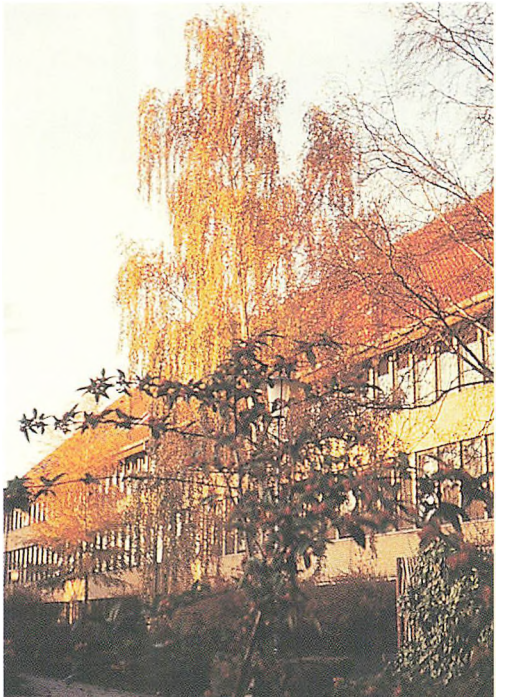

Det gode samarbejde er i fokus på Sankt Lukas Hospice. Foto Lars Wittrock.

Et perspektivrigt samarbejde

Af amtsborgmester
Vibeke Storm Rasmussen

Som det fremgår af fødselarens alder har kirkelige institutioner en lang tradition for aktivt at deltage i behandlingen og plejen af syge mennesker. Helt frem til slutningen af 1800-tallet løste de kirkelige institutioner en stor del af de arbejdsopgaver, som i dag hører til på de offentlige sygehuse.

På trods af at ansvaret for sygdomsbehandling overgik til staten og derefter til amterne, så er den kompetence, omsorg og de stærke værdier, der er kendetegnende for diakonissehusene landet over, fortsat et vigtigt supplement til det danske sygehusvæsen.

Københavns Amt har et meget bredspektret samarbejde med Sankt Lukas Stiftelsen. Vi har blandt andet lejet lokaler i Diakonissehuset i Hellerup, hvor nogle af amtets ældre psykiatriske patienter er indlagt. Vi har også et tæt samarbejde med Sankt Lukas Stiftelsen omkring Pilehuset, som er en døgninstitution for børn og unge med fysisk og psykisk handicap. Men det samarbejde, som jeg vil fremhæve i dagens anledning, er vores samarbejde med Sankt Lukas Stiftelsens Hospice. For lige netop dette samarbejde viser Stiftelsens helt unikke kompetence – plejen af uhelbredeligt syge og døende. Det er en opgave, som løftes med omtanke, indlevelse, menneskelig indsigt og kærlighed til mennesker generelt.

I 1996 besluttede Amtsrådet at udvide tilbuddene for døende og uhelbredeligt syge borgere i amtet. Sankt Lukas Stiftelsens Hospice blev den helt oplagte samarbejdspartner. Som de første i landet etablerede amtet i samarbejde med Stiftelsen – som et forsøg – et hjemmehospice. Uhelbredeligt syge og døende borgere fik tilbud om at tage afsked med livet i deres eget hjem med hjælp fra et såkaldt hospiceteam. Hjemmehospice er et tilbud, som er afhængigt af dels patienternes eget ønske og fysiske og psykiske tilstand, og dels af de pårørendes mulighed for og lyst til at indgå aktivt i forløbet.

Hjemmehospice er ikke længere et forsøgsprojekt. Også i fremtiden er det muligt for amtets uhelbredeligt syge borgere at få tilknytning til hospiceteamet. En evaluering af teamets arbejde viser, at både patienter, pårørende, samarbejdspartnere i hjemmeplejen og på sygehusene samt de praktiserende læger er meget tilfredse med ordningen.

Vibeke Storm Rasmussen. Foto Bo Jarner.

Jeg vil slutte med at ønske Sankt Lukas Stiftelsen tillykke med de 100 år og takke for et godt og perspektivrigt samarbejde gennem mange år.

Tanker om Hospice

Af sygeplejerske Inger Hee,
fhv. leder af
Dronning Alexandrines Hus

Det er nu 7 år siden Sankt Lukas Hospice blev åbnet, og da blev Hospice mødt med undren. Nu er der mange, der kender Hospice. Tanken om at gøre behandling, pleje og omsorg bedre for uhelbredeligt syge og døende samt deres familier breder sig som ringe i vandet.

Dødshospital var overskriften dengang, det ord hører vi ikke så ofte mere, men at døden er en realitet og en hyppig realitet, det vil jeg ikke nægte. Samtidig arbejder vi ud fra den forudsætning, at en åben erkendelse af dødens virkelighed er med til at skabe liv både for den syge, der skal dø, og alle dem, der omgiver den syge.

I WHO's definition for palliativ omsorg/hospice står der blandt andet „ ...her bekræftes livet og døden betragtes som en naturlig proces...". Ved at betragte døden som en alment menneskelig social begivenhed i stedet for et resultat af den medicinske professions manglende viden og evner, skabes der grobund for et samarbejde mellem patient, familie og personale, hvor det er kvaliteten af resten af patientens liv, der bliver det væsentlige.

En synergi

Det er ikke længere kampen for at overleve, der er det væsentlige, næh, indsatsen retter sig først og fremmest mod det, der gør livet vanskeligt at leve, og det er for de fleste mennesker en sammenblanding af følgende tre elementer:

- de plagsomme symptomer, der belaster den syge krop,
- den begrænsede tid og adskillelsen fra alt det, og alle dem, der betyder noget, og
- spørgsmålet om, hvad den enkeltes liv har betydet, og hvad der kommer efter.

Indsatsen består altså af en faglig del og en medmenneskelig del, og disse dele veksler og supplerer hinanden og bliver, når det lykkes, til en synergi – en helhed, der er mere værd end summen af enkeltdelene. Her bliver 2+2 ikke 4, men 5!

Sygdom sætter sig ofte synlige spor i patientens krop, ligesom træthed og sygdomsfølelse er en kendsgerning i mange menneskers sidste levetid. Derfor er det så vigtigt, at vi bestræber os på ikke alene at hjælpe patienten af med smerter, kvalme, åndenød og andre symptomer, men også hjælper patienten til forståelse og accept af den ændrede krop ved en grundig og hensynsfuld kropspleje. Dette giver ofte nye kræfter og nyt mod, sådan at den enkelte kan tage fat i alt det, der er væsentligt at få gjort.

De gode stunder

Samvær og samtale med de nærmeste pårørende er ofte patientens vigtigste anliggende, og det gælder om at bruge de gode stunder. Hvor lang tid der er, og hvor mange gode stunder der kommer, ved ingen af os. Så derfor er det om at have øje for, når de er der. Opmærksomhe-

Hospicepersonalet deltager ofte i udsyngning sammen med de pårørende, når livet er slut for patienten. Foto Lars Wittrock.

Smil og muntre bemærkninger hører med i den daglige omgang med patienterne på Sankt Lukas Hospice.
Foto Lars Wittrock.

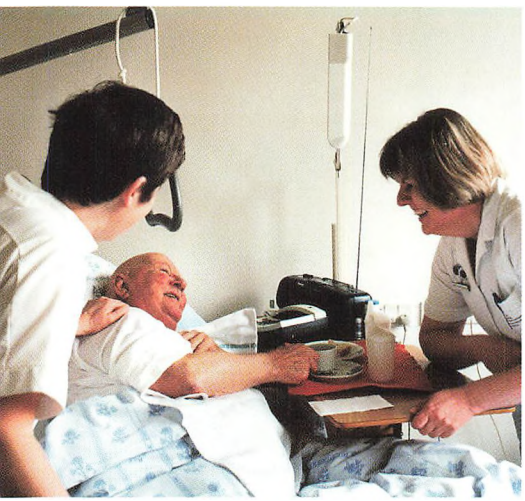

den over for de gode stunder er høj på Sankt Lukas Hospice, og det er nok en del af hemmeligheden ved „ånden", som så mange bemærker, der kommer ind på vort Hospice. Mange beskriver miljøet i afdelingen med ord som ro, lethed og alvor i en god blanding og nærhed.

Lyst til det utænkelige

Vi modtager ikke så sjældent patienter, som i tiden inden overflytningen hertil har været helt afhængige af ilttilførsel eller drop, som nærmest uden vi synes, at vi gør noget særligt, trækker iltkateteret ud af næsen, og som igen kan drikke og spise, så droppet bliver unødvendigt. Vi oplever mennesker, der umiddelbart før de dør, får kræfter og lyst til det utænkelige. Som en kvinde, der tog med sin familie på en køretur i en autocamper, og her spiste de nyrøgede ål, som var fanget af barnebarnet. Da hun dagen efter med begejstring i stemmen fortalte mig om måltidet, spurgte jeg forsigtigt til, om *hun* også havde fået røget ål, for jeg mente, at det måtte være alt for fedt og ufordøjeligt for hende, svarede hun, „ja, men jeg fik 2 snapse til, det ta'r jo lidt af det fede"!

Pårørende til døende mennesker har en helt særlig opgave, som kan være meget krævende, og gruppen af pårørende kan være stor og varieret. Det er en vigtig opgave at støtte den enkelte pårørende til at kunne magte opgaven og til at se sin egen rolle. Der er meget stor forskel på at være mor og skulle miste sin søn, at være hustru og skulle miste sin mand eller være datter og skulle miste sin far. Disse mennesker har helt forskellige behov, og de kan have det så svært, at de i denne situation ikke er til støtte for hinanden, måske tværtimod. Der kan nemt opstå jalousi imellem disse tre kvinder. Det kræver indsigt og overskud i personalegruppen at håndtere sådanne til tider delikate situationer og få dem til at indse, at de alle tre er vigtige for den, der skal dø, men at de har tre vidt forskellige roller, og at det derfor ikke har noget formål at sammenligne deres kontakt med den døende.

At være til stede

At tale om meningen med livet er for de fleste mennesker meget

afgørende, især når døden rykker tæt på. Hvad har mit liv betydet? Har jeg opfyldt et formål? Hvad er meningen med, at jeg skal dø, før mine børn kommer til skelsår og alder? Jeg skulle nok have været et bedre menneske! Hvad mon der venter mig på den anden side? Alle disse udsagn møder personalet i hverdagen, og vi må være parate til at lytte til patienten og hjælpe ham ved at være til stede som det ene menneske for det andet. Vort kristne ståsted kan her være en stor hjælp, ligesom skriftstedet over døren, en salme eller en bibeltekst kan være inspirerende og afklarende.

Hospice er et sted, hvor der udfolder sig mange følelser, og det er både krævende og givende. Mit ønske for fremtiden må være, at Sankt Lukas Stiftelsen vil finde ressourcer til at fortsætte dette fine og unikke initiativ, som blev til virkelighed i 1992, men som har spiret og groet i flere årtier i dette hus.

Den store tagterrasse på Sankt Lukas Hospice giver patienterne mulighed for frisk luft hele året rundt.
Foto Rune Hansen.

Vidner til vore liv

– om at være præst på Sankt Lukas Hospice

Af pastor Benny Birk Mortensen

Sankt Lukas Stiftelsen har siden starten i 1880'erne haft det kristne budskab som basis for både tro og gerning. Da Stiftelsen, som et af de første steder i Danmark, ansatte en hospitalspræst, skete dette for at kunne yde omsorg for det hele menneske. I arbejdet på Sankt Lukas Hospice indgår præsten også i videreførelsen af dette helhedsperspektiv.

Forfatteren peger her på den fortrolige samtales betydning som en del af omsorgen i livets svære stunder.

Sorg har med kærlighed at gøre

Ikke sjældent bliver jeg stillet overfor det spørgsmål: Er det ikke et sorgeligt sted at være præst? Det vil jeg ikke sige. Ikke fordi vi skal gøre os illusioner om, at døden på et hospice bare er harmonisk, og heller ikke ved præstens hjælp kan gøres let. Men døden bliver værdig i og med, at mennesket bevarer sin værdighed, som det sker på hospice. Det er med til at gøre også den sidste tid til en livsfase og ikke til døden før døden.

Det er et privilegium at blive inddraget i et menneskes liv. Og sorg har med kærlighed at gøre. Derfor er det ved siden af smerten i det svære også en rigdom at få indblik i dybe og varme relationer og se det smukke i den forbundethed, som sorgen er udtryk for.

I mødet med døende mennesker tænker man mere på, hvad det er for værdier, vi sætter højt i livet. På den måde kan dette møde faktisk være med til at gøre livet rigere. Og det er mit håb, at noget af den rigdom også bliver givet tilbage i arbejdet på Hospice.

At møde folk, hvor de er

Som andre steder vil vi også her på Sankt Lukas Hospice gerne være med til at skabe den tryghed, at præsten er til at tale med. På den måde at præsten er til for patientens skyld og ikke omvendt. Det er noget af hele ideen på Hospice, at det er patienterne, der sætter dagsordenen. De er nu fri for at præstere eller leve op til andres forventninger. Det er nu præstens og andres opgave at lade sig lede derhen, hvor den døende er, og være dér i ydmyghed for et levet liv.

Forberede sig til døden ved at tale om livet

Vi har brug for vidner til vore liv. Hvis vi har et vidne til livet, er vi ikke alene om det. Vi er set og hørt, og det er et grundmenneskeligt behov lige til det sidste. Man bliver et konkret og levende menneske gennem sin livshistorie og ikke bare en patient med en sygdom. At se tilbage på store og små begivenheder er en måde at runde livet af på. Dette kan en samtale med præsten også medvirke til.

At lægge døden i Guds hånd

Gud lægger livet i vore hænder, så må vi have lov at lægge døden i Guds hænder. Det er reglen snarere end undtagelsen, at man i mødet med døden kommer til at tænke mere over det eksistentielle og Gud. Ofte er det sådan, at selv om man ikke har haft nær kontakt til kirken, vil man alligevel gerne tale med en præst.

At tale om livet i relation til Gud kan være en vigtig del i forberedelsen til døden. Det kan også være at

Sankt Lukas Stiftelsens kirke var godt besøgt, da Hospice fejrede sin 5-års fødselsdag i oktober 1997.

tale om patientens tanker og ønsker til bisættelse eller begravelse, og måske indgå i planlægningen af dette. Eller det kan være at tale om de tanker, der trykker, når livet ebber ud.

Det kan også være at forsone sig med livet, som det er blevet, eller at forsone sig med Gud – at lade billedet af en nådig Gud vokse frem. Måske er det heller ikke for sent med forsoning i forhold til mennesker. Er der et liv efter døden? Har vi lov at tro på et gensyn? For andre handler det om at tale om frygten for selve dødsprocessen, eller frygten for smerter, eller det at skulle forlade de kære. Vi har brug for en at tale med om disse ting.

For du er hos mig

Det kan også være ensomheden, der er i centrum. Nogle er konkret meget alene, når de skal dø. Andre er det ikke, men føler ensomhed alligevel, fordi de er et helt andet sted i livet end dem, der er omkring. Præsten kan her være en slags repræsentant for Ham, der aldrig lader os alene og bærer os, når vi ikke selv kan bære mere. Som der står i den bibelske salme 23: „Selv om jeg går i mørkets dal, frygter jeg intet ondt, *for du er hos mig*".

Vinter

Så mød mig en skabelsens morgen
her midt i mit goldeste land,
og knus mig i selviskheds ørken,
skab du så, som skaberen kan.
At uro kan vendes til glæde
min længsel til det jeg formår:
at rejse mig nyskabt og leve
på jorden, mens dagene går.

Børnehavens Lucia-optog, der går rundt på hele Stiftelsen og synger julens komme ind, er her på besøg hos de ældre søstre på Lindely.

Forstander for Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen

Af pastor Gunner Tøttrup, præst og forstander for Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen 1977-1996

At være forstander for Sankt Lukas Stiftelsen er et privilegium. Det er der mange, der betror en, når man bliver udnævnt til den stilling, og det er noget, man hurtigt erkender, når man er kommet i gang med arbejdet. Det var et godt og varmt fællesskab, der ventede, et fællesskab, som består af både søstre og gode og trofaste medarbejdere. Her var arbejdsglæde og sammenhold, og det gjaldt også i de år, da bølgerne gik højt omkring hospital og sygeplejeskole, og vinden så absolut var imod, og vi intet kunne stille op mod hård, politisk magt.

Ifølge vedtægten (§8) vælger bestyrelsen og søsterrådet „en diakonisse til forstanderinde og en præst til forstander .... Forstanderen og forstanderinden varetager i fællesskab den daglige ledelse af Stiftelsen." Så enkelt kan forstanderskabets opgave og ansvar udtrykkes.

Selve ledelsesstrukturen kræver, at de to ansvarlige kan arbejde sammen i alle de mange daglige opgaver, og det er der god tradition for på Sankt Lukas Stiftelsen.

Når en ganske almindelig sognepræst kommer med sin teologiske uddannelse som eneste forudsætning og forhåbentlig en smule praktisk erfaring fra kirkeligt arbejde, er det en ny verden, der åbner sig for ham. Man bliver modtaget i et fællesskab, i en menighed, der virkelig lever med og fungerer som en levende kirke på stedet. Og man kommer i et samarbejde med højt kvalificerede medarbejdere, der gør det trygt at være medansvarlig for den daglige ledelse. Her er mennesker, der bærer med på hverdagens mange opgaver.

Det tager tid, når man som ny skal sætte sig ind i alt det, der venter. Men det er der også god tid til, når man er omsluttet af tålmodige menneskers hjælpsomhed og deres massive forbøn.

I den gode hverdag bliver der ikke tid til at gøre sig mange tanker om, at man er leder. Man opfatter det faktisk mere som en lykkelig lod at måtte være med i dette brede og bærende arbejdsfællesskab.

Kontakter i ind- og udland

Ved siden af arbejdet i Diakonissehusets mange arbejdsgrene følger også berigende og lærerige kontakter med andre diakoniinstitutioner i ind- og udland. Ikke mindst var det

Forstanderen holder jævnligt børnegudstjeneste i Sankt Lukas Stiftelsens kirke for de små fra Lundegård 1 og 2.

en god og stærk oplevelse at have forbindelse med diakonissehusene i DDR, da de måtte leve bag jerntæppets grænser.

Åndelig profil

Forstanderen er også præst for Diakonissehuset. Det betyder, at der skal holdes gudstjenester i husets kirke på skift med husets anden præst. Ved gudstjenesterne er kirkens døre åbne, og der har da også altid været en god flok kirkegængere „udefra", som har fundet deres faste plads ved søndagenes gudstjenester. Der er som noget selvfølgeligt ugentlige bibellæsninger med søstrene. De har både et opbyggeligt sigte, og er samtidig en del af søstrenes fortsatte teologiske efteruddannelse. Præstelig betjening af de forskellige arbejdsgrene hører også med i billedet. Det betyder bl.a. månedlige børnegudstjenester for børnehavens børn – og de er hver gang en god og festlig oplevelse – ligesom de særlige gudstjenester for Pilehusets beboere.

Som teologisk medarbejder har forstanderen også et ansvar for husets åndelige profil. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen har

siden sin oprettelse vedkendt sig sin placering i det kirkelige landskab, hvilket da også kommer til udtryk i den nuværende formålsparagraf. Samtidig har fællesskabet i Diakonissehuset altid været præget af stor åbenhed og frisind. Denne særlige profil har sine historiske grunde. Det var dér, husets grundlæggerinde havde sine venner og støtter. Det har aldrig virket som en begrænsning for forstanderens arbejdsfrihed, men det har været naturligt for bestyrelsen at have det i tankerne, når der skulle vælges ny forstander.

Et tilbageblik over godt 18 år bekræfter det: At være forstander på Sankt Lukas Stiftelsen – jo, det er et privilegium!

Der holdes også gudstjeneste på Lindely for de ældre søstre og på Hospice for patienter, pårørende og personale, som har lyst til at deltage.

Kvalitet og økonomi gennem 100 år

Af administrator Ib Rasmussen

Hvor krumtappen i et stort maskineri får de mange små og store hjul til at snurre, således er søstrenes utrættelige indsats den krumtap, der har fået og får Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsens mange hjul til at fungere. Og hvor olien i et stort maskineri er nødvendig for at få dette til at køre godt, så er økonomien den væsentlige bestanddel, der sikrer, at Sankt Lukas Stiftelsens mange aktiviteter er velfungerende.

Lige fra den første spæde start har den side af økonomien, der omfatter indtægterne, været genstand for et uafbrudt og utrætteligt arbejde med at skaffe tilstrækkelige midler. Den anden side, udgifterne, er kommet helt af sig selv, fordi der altid har været opgaver nok, som skulle løses.

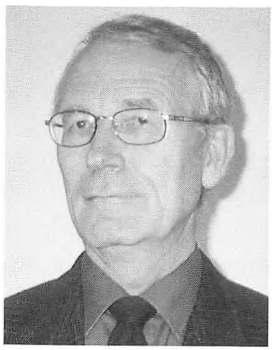

Ved Sankt Lukas Stiftelsens start stod at læse i vedtægterne: „De pengemidler, som er nødvendige til Stiftelsens udgift og videre udvikling, forventes tilvejebragt ved menighedens deltagelse og gavmildhed, ved gaver fra private og ved Stiftelsens egen virksomhed."

Selv om dette ikke længere står skrevet i Stiftelsens vedtægter, så er det dog fortsat den samme måde, hvorpå denne får midlerne til sine aktiviteter. Uden mange betænksomme menneskers hjælp og gavmildhed i form af gaver fra private, legater og fonde ville det ikke være muligt at opretholde de mange diakonale aktiviteter. Selv om det offentlige igennem årene har overtaget mange af de opgaver, som søstrene som pionerer før varetog, så er der fortsat et meget stort behov for Sankt Lukas Stiftelsens indsats.

Troen på at det lykkes

Stiftelsens budget kunne ved starten for 100 år siden tælles i nogle tusinde kroner og er i dag på mange millioner kroner. Søstrene, hvis virke altid har været en betydelig faktor også i økonomisk henseende, er i antal steget fra den spæde start til flere hundrede, for så igen at blive reduceret til sit nuværende niveau på 74 søstre. Ingen af disse forhold har imidlertid ændret de grundlæggende værdier og kvaliteten i det arbejde, som Sankt Lukas Stiftelsen står for, og dette vil også fremover være de bærende elementer.

I flere perioder har et godt samarbejde med Amt og Kommune støttet det økonomiske grundlag, således at driftsoverenskomster for enkelte afdelinger har sikret disse økonomisk, uden at dette har ændret deres grundlæggende driftsvilkår.

Der har været år med store underskud, år hvor man ikke vidste, hvorfra pengene til driften skulle komme. Mange gange har det set sort ud, men pengene er altid kommet, og tanken om at give op synes aldrig at have været på tale. Købet af den første ejendom på Nørrebro, grunden i Hellerup, opførelsen af de første bygninger her, og de sene-

Sankt Lukas Stiftelsens økonomi er meget afhængig af gaver fra private, fra fonde og legater. Den traditionelle basar, hvor utallige flittige hænder er i sving, bidrager også hvert år med et pænt beløb.

re udvidelser er ikke sket, fordi midlerne var til stede, men på trods af at disse manglede. Det, der var til stede i alle tilfælde, var troen på, at det ville lykkes, at arbejdet var så værdifuldt og så nødvendigt, at midlerne nok skulle komme.

Også i dag, hvor vi fejrer de første 100 år, har vi problemer med at få balance mellem indtægter og udgifter. Men vi har fortsat troen på, at mange menneskers påskønnelse af det arbejde, der udføres ud fra Sankt Lukas Stiftelsen, vil give os det tilstrækkelige grundlag for at fortsætte.

Tanker om fremtiden

Af forstander,
pastor Lars Eyermann

Når man ser tilbage på det forløbne århundrede, kan Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsens tilblivelse og historie på mange måder anskues under perspektivet: Pionérarbejde. Der var ved århundredets begyndelse brug for en pionérindsats ud fra en menighed i et socialt belastet sogn på Nørrebro i København. Det var sygeplejens omfattende og forpligtende karakter, som gjorde oprettelsen af et diakonissehus og søsterfællesskab nødvendig. Der skulle løses en ekstraordinær opgave, og indsatsen og det menneskelige engagement blev også ud over det sædvanlige.

Udvikling af hospicearbejde og -uddannelse

Oprettelsen af Sankt Lukas Hospice i 1992, som det første af sin slags i Danmark, blev et arbejde, som satte nye normer og mål for plejen af døende her i landet. Dette gælder også Hjemmehospice, der kom til i 1997 med en målrettet og kompetent indsats i forhold til døende og deres pårørende i eget hjem.

Hertil kommer så arbejdet med tværfaglig uddannelse af plejepersonale, læger og præster i omsorg og pleje af døende.

På hele området med hospiceomsorg er der blevet brudt „nyt land". I de kommende år vil der være brug for et fortsat pionérarbejde med at udbygge og forbedre indsatsen i forhold til patienter og pårørende. En udvidelse med et dagcenter for ambulante patienter er ønskelig. Det samme gælder en afdeling med nathospice for patienter fra Hjemmehospice, der har behov for ekstra omsorg i nattetimerne. Tilbud om sorggrupper for patienters efterladte vil også være en naturlig udbygning af de nuværende eftermiddage og aftener for de sørgende.

På uddannelsesområdet er vi langt fremme med planerne om et egentligt kursusprogram til uddannelse af plejepersonale i hospicearbejdet. I disse planer indgår også et ønske om øget samarbejde om udveksling af personale og erfaringer med andre hospicer i Danmark og Skandinavien.

Det store skilt i porten ved hovedindgangen giver et overblik over alle Sankt Lukas Stiftelsens mange aktiviteter og lejere.

Kunstneren Niels Helledies langstrakte figur er et krucifiks, der hænger på Sankt Lukas Hospice.

Stilhed og fordybelse – vejledning og rådgivning

Et andet arbejdsområde i spændende udvikling er Sankt Lukas Uddannelsesafdelings tilbud om refugiedage og stilleretræter på Refugium Smidstrup Strand. I de kommende år vil en vigtig opgave være at videreudvikle virksomheden med tilbud om åndelig fordybelse, retræter, bøn og stilhed sammen med fortsat arbejde med livsoplysning og kursusvirksomhed.

Et tilknytningspunkt for dette er den sjælesorg og terapi med kristentroen som baggrund, som tilbydes fra vores Rådgivningstjeneste. Her øves allerede i dag en virksomhed på hele Folkekirkens vegne. Behovet for et kirkeligt tilbud om terapeutisk hjælp til mennesker i livets krisesituationer er endnu ikke blevet taget alvorligt fra Folkekirkens side. Et muligt samarbejde om dette med de kirkelige myndigheder står højt på vores ønskeseddel.

Det samme gælder for vores deltagelse i Sogne-Diakoniens uddannelse af medarbejdere til en diakonal indsats i Folkekirken. Det drejer sig her bl.a. om i samarbejde med andre at videreudvikle en diakonal-kirkelig uddannelse til de mange nye sognemedhjælpere, som er blevet ansat i de senere år. Her venter endnu en pionéropgave på at blive taget op.

Udvidelse af fællesskabet

Endelig er der spørgsmålet om fremtiden for selve Diakonissehuset og søsterfællesskabet. På baggrund af mange års svag tilgang af nye diakonisser kan det spørgsmål synes påtrængende. Men måske er det tiden at udvide fællesskabet med mennesker, der har en løsere tilknytning til Diakonissehuset. Ind imellem møder vi spørgsmålet om en sådan mulighed. Stedets særlige liv og ånd rummer et potentiale – ikke mindst for mennesker i en moden alder. Her tænkes ikke kun på diakoner eller andre med et arbejde i kirkens tjeneste. Her tænkes heller ikke kun på de mange gode venner af huset og medarbejdere, som vi slet ikke kan undvære.

Derimod drejer det sig om mennesker med vilje til at påtage sig deres del af ansvaret for at være med og at bære med på et udvidet diakonalt fællesskab. Det betyder så også visse opgaver for den enkelte. Ligesom det betyder en mulighed for flere mindre fællesskaber i tilknytning til huset med udgangspunkt i bosted eller arbejdsfællesskab.

Om fremtiden rummer nye muligheder i denne retning vil vise sig. Viljen til at se nye udfordringer og til at begive sig ud i dem er utvivlsomt til stede – og vil være det i tiden, som kommer.

Endelig er et diakonissehus ikke noget mål i sig selv. Målet er omsorg for det truede menneskeliv i tro og tjeneste for kirkens Herre. Til det formål har Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen været et redskab gennem et århundrede. Om det samme vil være tilfældet i det næste århundrede ligger i sidste ende i Guds hånd.

Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen 100 år

Jubilæumskonferencer:

Gå langsomt gennem øjeblikket

Midt ude i en rivende flod kan der være en lille klippeø, hvor alt står stille og ånder fredfyldt. Midt i vores hektiske hverdag, hvor vi jager af sted uden helt at vide hvorfor, har vi brug for øer i tiden. Med arbejdet, der hele tiden skal gå hurtigere, med en opsplittet familiestruktur og stræben efter materielle goder, har vi brug for tider med ro.

I forbindelse med 100-års jubilæet indbyder vi til en række tværfaglige konferencer, planlagt i samarbejde med nogle af Sankt Lukas Stiftelsens arbejdsgrene.

GÅ LANGSOMT GENNEM ØJEBLIKKET er valgt som fælles overskrift, fordi evne til langsomhed i øjeblikket kan give nærvær i det menneskelige møde, ja nærvær i livet. Kan give *det* nærvær, der skal til, for at møde mennesker *indefra*, der hvor der også bliver plads til det sårbare.

Med denne „langsomhed i øjeblikket" in mente sættes fokus på 4 hovedemner:
FORSONING – SPIRITUALITET, SAVN OG SØGEN – DIAKONI TIL TIDEN – OMSORG FOR DØENDE

Forsoning

31. marts og 1. april 2000 ved professor Leif Gunnar Engedal, Oslo.

Konference om psykoterapi og sjælesorg. Psykologiske og teologiske aspekter ved begrebet forsoning vil blive behandlet – forsoning med sig selv og sine egne grænser, forsoning i relation til mennesker og til Gud, med livet og dets vilkår.

Spiritualitet, savn og søgen

22. og 23. maj 2000 ved professor Owe Wikström, Uppsala og pastor Gottfried Grünewald, Dollar, Skotland.

Konference om sjælesorg og åndelig vejledning. Der sættes fokus på samtalens og stilhedens betydning, troen som en vej og et liv, sjælens nat og kirkens forsømte tradition for indre fornyelse og bøn. Temaer der vil blive sat i relation til dagens savn og søgen.

Diakoni til tiden

22. og 23. september 2000 ved biskop Karsten Nissen, projektleder Preben Brandt, adm. direktør Sverre Stoltenberg, Oslo, lektor Hans Raun Iversen m.fl.

Konference om kirkeligt socialt arbejde. Hvor er kirken, når nøden er størst? Har vi hænderne for øjnene eller fingeren på pulsen? Det gælder om at kunne se og kunne handle. Vi giver rum for konstruktiv selvkritik, for visioner og inspiration til gamle og nye arbejdsformer.

Omsorg for døende

Efterår 2000 (tidspunkt fastlægges senere).

Konference om hospicearbejde med fokus på hospicefilosofien belyst gennem patienten, familien og de ansatte.

61.94 Sankt Lukas Stiftel

Fælles tro - fælles mål et

Sygeplejehistorisk Museum

04355

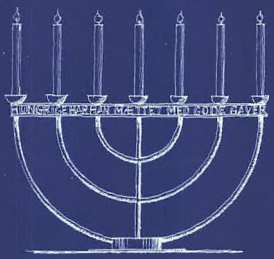

Hungrige har han mættet med gode gaver,
og rige har han sendt tomhændede bort

Lukas 1, 53

Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen

Bernstorffsvej 20, 2900 Hellerup

tlf. 3945 5200 fax 3945 5300 giro 100-1272

www.sanktlukas.dk e-post: admin@sanktlukas.dk